

סל'סל'ק

ס'ס'

מנהגי ישראל על פי ה'

בפרשתינו אנו מוצאים כמה ציוויים על העמדת סוגים שונים של מנהגים על ישראל. הציווי הראשון הוא בתחילת הפרשה: "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלוךך נותן לך לשבטך, ושפטו את העם משפט צדק" (טז, יח). ופרש"י: "מנה דיינין מומחים וצדיקים לשפוט צדק". ולהלן בפרשה (יז, טו) אנו מוצאים את הציווי האחר: "שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלוךך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך וגו'".

הנה בשני הציוויים הללו מדגישה התורה שהדבר צריך להעשות "על פי ה'", וכמו שנאמר שם "אשר ה' אלוךך נותן לך" (טז, יח), וכן "אשר יבחר ה' אלוךך בו" (יז, טו), וזהו התנאי לבחירת השופטים, השוטרים והמלך. זאת ועוד, בשני הציוויים הללו אנו מוצאים שהתורה קושרת אותם עם ירושת ארץ ישראל. במינוי **שופטים** ושוטרים אומרת התורה "צדק צדק תרדוף, למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלוךך נותן

לך" (טז, כ). ובמינוי מלך אומרת התורה "כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוךך נותן לך, וירישתה וישבת בה, ואמרת אשימה עלי מלך וגו' (יז, יד).

לבאר את הדברים נראה לומר. דהנה כבר כמה פעמים הזכרנו בספרנו זה את חובת האדם בעולמו בעיקר ובארץ ישראל בפרט, וכנאמר בתהילים (קה) "ויתן להם ארצות גויים ועמל לאומים ירשו, בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו יצורו". אבל נראה כאן לחדש שענין קיום התורה בארץ ישראל אינו רק חובת הגברא, אלא שהוא גם חובת החפצא, כלומר - הארץ במהותה אינה סובלת דברים הנעשים בה שלא כהוגן, והארץ בקדושתה אינה יכולה לשאת מעשים המנוגדים לרוח התורה ומצוותיה. וכך אנו מוצאים כמה פעמים בתורה לשון כמו "ולא תקיא הארץ אתכם", וכן בפרשת אחרי (ויקרא יח, כח) "ותטמא הארץ ואפקוד עוונה עליה ותקיא הארץ את יושביה". ומבאר שם הרמב"ן לענין איסורי עריות, וזה לשונו [בדילוג]: "החמיר הכתוב בעריות בעבור הארץ שתטמא בהן ותקיא הנפשות העושות. והנה העריות חובת הגוף ואינו תלויות בארץ, אבל סוד הדבר בכתוב שאמר 'בהנחל עליון גויים בהפרידו בני אדם, יצב גבולות עמים וגו' כי חלק ה' עמו וגו'... והנה הארץ שהיא נחלת השם הנכבד תקיא כל מטמא אותה, ולא תסבול עובדי עבודה זרה ומגלים עריות... ולכך אמר מפני שהם מיוחדים לשמו, בעבור כי נתן להם הארץ שנאמר: 'ואומר לכם אתם תירשו את אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אותה, אני ה' אלוךכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים'. והנה בחו"ל אע"פ שהכל לשם הנכבד, אין טהרה בה שלימה, בעבור... וכן שנו בספרא: 'ולא תקיא הארץ אתכם' וגו' - ארץ ישראל אינה כשאר ארצות, אינה מקיימת עובדי עבירה..." ע"כ.

ובכן להיפך, יש לה לארץ ישראל סגולות מיוחדות שאין לשום מקום אחר, סגולה לתורה, לחכמה, וליראה ועוד. וכפי שידוע מאמחז"ל: "אמירא דארץ ישראל מחכים", וכן "אין תורה כתורת ארץ ישראל" (בראשית רבה, טז, ז). וכן "אפס כי לא יהיה בך אביון, כי ברכך ה' בארץ אשר ה' אלוךך נותן לך נחלה לרשתה" (דברים טו, ד). ועוד כהנה וכהנה.

והנה, הבדל גדול קיים בין תפקיד השופט והשוטר לתפקידו של המלך בישראל. בעוד השופטים והשוטרים חייבים לדאוג לכן שאפשר יהיה לחיות, ולא איש את רעהו חיים יבלעו וכדברי המשנה באבות (א, יח) "על שלושה דברים העולם קיים: על הדין, על האמת ועל השלום", הם חייבים ליישם את דיני התורה ומשפטיה להלכה ולמעשה. הרי תפקידו של המלך הוא בעיקרו תפקיד רוחני, להשפיע על העם למען ילך בדרך הישר, לקרב את העם לעבודת הבורא. והוא עצמו חייב לתת דוגמה אישית בצידקות, בצניעות ובענווה. ועל כן נאמר אצל המלך "לא ירבה לו סוסים, וכסף וזהב וגו' (יז, טז) משום שהוא צריך לשמש כסמל לצניעות וצידקות.

ולפי הדברים הנזכרים נראה להסביר עוד. השופטים והשוטרים בארץ ישראל תפקידם לדאוג שיהא משפט צדק ואהבת רעים בין אדם לחבירו, כלומר - שההתנהגות האנושית בארץ ישראל תהא על פי התורה. אבל תפקיד המלך לדאוג לכן שהאדמה תוכל לסבול אותם, שלא יעשו מעשים בלתי מוסריים כאלה שהאדמה חלילה תקיא אותם מפניה,

והמלך בתוכחותיו ובדברי המוסר והכיבושין שאומר לעם, יביא לכן שהאדמה - אדמת ארץ ישראל, תוכל לשאת אותם, ויהיו הם ראויים לה.

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. במד'

זו שאמר הכתוב לך אצל נמלה עצל אה דרכיה וחכם. נראה כוונת חז"ל בזה כי נחכם בא להתורות לנו דרך ישר שאין לשבח וצמו במה שהוא איש ישר ולא גולתי מעולם זשום אדם כל שאינ עושה משום מצות יחמא רק בשביל שטבע שכלל מחייב כי בזה אין אתה יותר טוב מן הנמלים. כי הלא הנמלה ג"כ נוהרת מאד מן הגיל. ומעולם לא שמענו שיהיה אחד משבח את הנמלים שהם טובים וצדיקים שאין גוזלין מאומה משל חביריהם. כי באמת שטות גדול מי שמשבח אותם בזה. כי טבע מוטבע הוא בהם וכמוכרחים הן לכן וההכרח לא ישובח ומכ"ש האדם שלפעמים האנשים שהן מוטבעים בטבע כך הם מתנהגים כיושר משום שיהיו מפורסמים בכל העולם לנאמנים ויתנו אהובים אצל העולם לעשות מו"מ עמהם וא"כ הם גרועים מנמלים שאין להם דם הברכה הטבע ואילו יש להן ג"כ הברכה אחר ואולי ה"י זה מה שאין גוזל תכלית הבריה ה"י יכול לברוא כל העולם בטבע הנמלים וגם בזה הן דומין לנמלה כי הנמלה אין גוזל מחבירה. ובאמת כל מאכלם גול שכל לקיטתה הוא גול שגוזלת מן הבעלים שינע בזה מאוד שחרש וקצר ואחר כל הטרדא היא גוזלת אותו וכן מי שאינו עושה ע"פ התורה. אפשר שכל ממונו גול כפי דין תורה כי הכל של הקב"ה ומי שנוטל ע"פ שכלו ולא ע"פ התורה ה"י גול כיון דרחמנא אסרה לקבל ממון כזה וממון זה דרחמנא הוא ולזה אית' המדרש האי קרא על פרשה דשופטים ושוטרים לומר לך שצריך לעשות הכל ע"פ התורה אשר יורוך:

① נאמר

②

ה'א'כ'ס'

36

41

46

①

אפשר לדקדק זאת גם בלשון הכתוב. אצל מינוי שופטים ושוטרים נאמר "למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלוךך נותן לך" (שם) – כלומר, בזכות השופטים והשוטרים ניתן יהיה לקיים חיים תקינים בארץ ישראל. ואילו אצל מינוי המלך לא נאמר "למען תחיה" אלא "וירשתה וישבת בה" (שם), משום שתפקידו לראות שהחפצא של ארץ ישראל, שאדמת הקודש תוכל לשאת את בני ישראל על אדמתה.

בזה נבין ענין נוסף. דהנה יש הבדל מהותי בין תפקיד המלך אצל ישראל לתפקיד המלך באומות העולם. אצל אומות העולם בדרך כלל (לבד מהמדינות שבהן המלך משמש רק "קישוט" ותו לא) המלך הוא המושל, הוא המנהיג הבלעדי אשר על פיו ישק כל דבר קטן כגדול, והוא הקובע בכל ענין מעניני המדינה. אבל מלך אצל עם ישראל אין לו שום תפקיד ביצועי ושום שלטון מנהיגותי, אלא תפקיד רוחני גרידא, להוכיח את העם ולהביאו לידי התקרבות לקדשי שמים.

וכאשר העם מבקש מלך "ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגויים אשר סביבותי" (יז), (יד) – פירושו, שהעם רוצה מלך שלא ייסר אותם ולא יוכיח אותם, אלא יטפל בדברים שמטפל כל מלך שבאומות העולם. ועל כך עונה הקב"ה "שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלוךך בו וגו' (יז, טו), המלך יהיה זה שה' יבחר, זה שה' יבין שהוא המתאים להוכיח את העם ולהחזירו בתשובה שלימה.

מעתה נבין מה ששמואל הנביא התרעם על העם כשביקשו ממנו מלך (שמואל"א ח, ז) ועל כך ענה לו הקב"ה "כי לא אותך מאסו כי אותי מאסו". ואמרת הגמרא במסכת סנהדרין (כ, ב): "רבי אליעזר אומר, זקנים שבדור כהוגן שאלו, שנאמר (שם פסוק ו) יתנה לנו מלך לשופטנו. אבל עמי הארץ שבהן קלקלו, שנאמר (שם פסוק כ) 'והיינו גם אנחנו ככל הגויים ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו'. ומפרש שם רש"י: "ועמי הארץ קלקלו – דאילו זקנים שאלוהו לשופטם ולרדות הסרבנים שבהם. אבל עמי הארץ תלו עליו מלחמותיהם שאמרו: ויצא בראשינו ונלחם מלחמותינו" עיי"ש. כלומר, הזקנים בקשו מלך שייסר אותם וכך יתקרבו אל השי"ת. אבל עמי הארץ בקשו מלך לא על מנת לייסרם ולהוכיחם, אלא לדברים ביצועיים וגשמיים כמו לצאת למלחמה וכיו"ב, וזה הסימן לרצונם להתרחק מתורה ומצוות, ועל כך כעס עליהם שמואל. וראה שם עוד בפירוש הרד"ק.

Maintaining the Balance

וְהָיָה כִּשְׁבָתוֹ עַל כִּסֵּא מַמְלָכְתּוֹ וְכָתַב לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה
הַזֹּאת עַל סֵפֶר מַלְפָּנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם. וְהִיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל
יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן יִלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהָיו לְשֹׁמֵר אֶת כָּל דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לַעֲשֹׂתָם

*It shall be that when he sits on the throne of his kingdom,
he shall write for himself two copies of this Torah in a
book, from before the Kohanim, the Levites. It shall be with
him, and he shall read from it all the days of his life, so
that he will learn to fear Hashem, his God, to observe all
the words of this Torah and these decrees, to perform them
(17:18-19).*

EVERY JEW HAS A MITZVAH TO WRITE A SEFER Torah, but a Jewish king must write two Sifrei Torah, one that accompanies him wherever he goes, and a second to keep in his palace.

The first Sefer Torah serves an obvious function: he needs

6
לפי

5) to learn from it each day, "so that he will learn to fear Hashem, his God, to observe all the words of this Torah and these decrees, to perform them."

6) But why the need for a second *Sefer Torah*? Does a person get wiser or more accomplished in learning if he owns a second *Shas* or any other work that he keeps hidden in his study?

In *Ner Uziel*, Rav Uziel Milevsky offers a fascinating explanation.

Normally, he writes, a person is supposed to be *tocho k'baro* — his inner self is supposed to mirror his outer behavior (*Berachos* 28a). A person should not be hypocritical, acting one way in public and being a different person in private. We should be able to expect, when dealing with a person, that "what you see is what you get."

There is one exception to this rule: a king. When in public, a king must be able to accept the pomp and ceremony that comes with his position. He must insist that all of his subjects treat him with dignity; anyone who disrespects him must be punished, sometimes by death. A king who is too humble is not going to lead the nation properly. Shmuel HaNavi took Shaul HaMelech to task for being too meek, telling him: *אם קטן אתה בעיני ראי שכתבי ישראל אתה* (*Though you may be small in your eyes, you are the head of the tribes of Israel* (*I Shmuel* 15:17)).

6) But even while maintaining his posture in public, the king must be sure that this does not define him as a person. The airs he puts on must be an act. In private, he must continue to be a humble person.

This is very challenging. Putting on such a show of power on a constant basis can get very convincing, even for the actor himself. As a secular philosopher put it, "Power corrupts, and absolute power corrupts absolutely."

The balance is so hard to maintain that the king must have physical reminders of what mode he is in. His first *Sefer Torah* goes out in public with him to remind him to be assertive and

lead from a place of strength. The second *Sefer Torah* remains in his palace, reminding him who he really is.

משל חבורת סוחרים נסעו לליפציג לקנות סחורה. וכלם לקחו בהקפה לזמן ידוע ולא לקחו כלם בשוה רק זה לקח הרבה סחורה ועשה הקפה גדולה. וזה המעיט הקפתי והאנשים האלה אין לאחד מעלה על חברו גם כי זה נוסע לביתו עם עגלה טעונה משא לעיפה עם סחורות הרבה וזה נוסע עם מעט. כי הלא נפשם יודעת מאד שנשארו חייבים ומחייבים לפרע כפי מה שלקחו. וזה מה שלקח מעט הוא חייב רק מעט. וזה שלקח הרבה חייב הרבה. אבל כל זה הוא אם המה אנשים נאמנים ורצונם לפרע מה שהם חייבים אבל אם דעתם שלא לנסע עוד לליפציג שלא להתראות עוד בפני הסוחר ואז יש להם מקום להתגאות זה על זה.

הנמשל לבלתי רום לבבו מאחור, כי ראוי לו לעשות חשבון עם נפשו אם קבל מהטוב הרבה יותר מכל אחיו הלא הוא חייב להקדוש ברוך הוא יותר מכל אחיו ואם בן בערפו הגדול הלא ידקדקו עמו בתשלומי עבודתו לפי ערך גדולתו. וזהו לבלתי רום לבבו מאחור ולבלתי סור מן המצוה כו'. פרוש כפאשר לא יסור מן המצוה וידע בנפשו שהוא צריך להשתדל בפרעון חוב גדול שעליו או ודאי לא ירים לבבו כי יבין וישפיל שאין לו מקום להתגאות על אחיו. אם לא כפאשר יסור מדעתו החוב ויסור יראת ה' מלבבו ואין צד דעתו לפרע אז יהיה לו מקום להתגאות.

7) יש דין והורגן העדים. ומקשה המדרש מהו כן הלא אדרבה מכל שכן שחייבין. אלא אמר ר"א אם נעשה הדין למטה דהיינו שלא הרגו עדיין דזה היה דין צדק דהא נעשו זוממים. או אין דין למעלה דאין נמסר לשמים רק בהית דין יהרגו להזוממין. ואם לא נעשה דין למטה רצה לומר כשהרגו שלא כדן. אזי יש דין למעלה דדין הזוממים נמסר לשמים לכן הרגו אין נהרגים.

(דרוש שמואל)

איתא במדרש בפרשה זו וזה לשרנו במקום שיש דין אין דין ובמקום שאין דין יש דין. ומקשה במדרש מה זאת אמר ר"א אם נעשה דין למטה אין דין למעלה. ואם לא נעשה דין למטה יש דין למעלה. ויש לפרש על פי הדין בעדים וזוממין הרגו אין נהרגים והטעם הוא דאז מיתתם בידי שמים ולא נמסר לאדם. וזהו כוונת המדרש במקום שיש דין למטה שכבר הרגו אין דין דאין נהרגין. ובמקום שאין דין כשלא הרגו

3

ויתכן שמה שיש לעבירות אלו כח לעכב את
הנצחון, הוא משום שנכלל בהם חסרון בגוף
קריאת השמע, שהשח בין תפילין של יד
לתפילין של ראש, הרי הוא פוגם בקיום מצות
תפילין שלו, ולבישת התפילין היא תנאי
בקריאת שמע כתיקונה, כמאמרם ז"ל בברכות
(יד:) כל הקורא קריש בלא תפילין כאילו
מעיד עדות שקר בעצמו (פירש"י בעצמו לישנא
מעליא, כלומר בהקב"ה). וכן השח בין ישתבח
ליוצר [ע"י טור או"ח סי' נ"א שהביא כן בשם
הירושלמי ועיי"ש במשנה ברורה שמפרש הענין
באופן נפלא], שהרי תקנו חז"ל לומר פסוקי
דזמרה להכין לברכת קריש, ואם הוא מפסיק
ביניהם הרי הוא פוגם בקריאת שמע עצמה.
[ולפי זה צריך לומר שהדוגמאות האחרות
המובאות במשנה שם כגון הנשוי לממזרת]
הרי הם מגלים שאינו קורא קריאת שמע
כראוי שהרי הן עבירות תדירות שהוא עובר
עליהן בכל רגע, והן היפך קבלת עול מלכות
שמים שבקריאת שמע.]

אתם קרבים היום למלחמה על
אויבכם אל ירך לבבכם אל תיראו
ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם.

וברש"י שמע ישראל, אפילו אין בכם זכות
אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שיושיע
אתכם, והוא מימרא דר' יוחנן בשם רשב"י
במס' סוטה (מב.) וקשה שהרי להלן שם
(מד.) תנן רבי יוסי הגלילי אומר "הירא ורך
הלבב" זהו המתיירא מן העבירות שבידו, ושם
(מד:) אי כמאן אזלא הא דתניא שח בין
תפילה לתפילה (בין תפילין של יד לתפילין
של ראש) עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי
המלחמה, כמאן כר"י הגלילי. וצריך ביאור
למה יש לו לירא מעבירות קלות שבידו, הלא
זכות קריאת שמע שחרית וערבית מספיקה
להם לישראל, כמו שהודיענו רשב"י.

א כן בדמיון זה, כפיכול, ברא הוא יתברך את האדם, והשליטו
על רפי רבון כחות ועולמות אין מספר, ומסרם בידו, שיהא הוא
המדבר והמנהיג אותם, על פי כל פרטי תנועות מעשיו, ודבוריו,
ומחשבותיו, וכל סדרי הנהגותיו, הן לטוב או להפך ח"ו.

כי במעשיו ודבוריו ומחשבותיו הטובים, הוא מקים ונותן כח
בכמה כחות ועולמות עליונים הקדושים, ומוסיף בהם קדשה ואור,
כמו שכתוב (ישעי' נא, טז) "ואשים דברי בפיך וגו' לנטע שמנים
וליסוד ארץ", וכמאמרם ז"ל (ברכות סד.) אל תקרא בגיף אלא
בוגיף, כי המה המסדרים עולמות העליונים, כבונה המסדר בגיפו,
ונותנים בהם רב כח.

ובהפוך ח"ו, על ידי מעשיו או דבוריו ומחשבותיו אשר לא
טובים, הוא מהרס ר"ל כמה כחות, ועולמות עליונים הקדושים,
לאין ערך ושעור, כמו שנאמר (שם מט, יז) "מהרסיד ומחריב
ממך יצאו", או מחשיך, או מקטין אותם וקדשתם ח"ו, ומוסיף כח
לעמת זה, במדורות הטמאה ר"ל.

וזהו "ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים וגו'
(בראשית א, כז), כי בצלם אלקים עשה" וגו' (שם ט, ו) שכתבו שהוא
יתברך שמו, הוא האלקים, בעל הכחות הנמצאים בכל העולמות
כלם, ומסדרם ומנהיגם כל רגע פרצונו, כן השליט רצונו יתברך
את האדם שיהא הוא הפותח והסוגר של כמה אלפי רבואות כחות

ועולמות, על פי כל פרטי סדרי הנהגותיו בכל עניניו בכל עת
ורגע ממש, כפי שרשו העליון של מעשיו ודבוריו ומחשבותיו,
כאלו הוא גם כן הבעל כח שלהם כפיכול.

וְאָמְרוּ ז'ל בְּאִיכָה רַבִּיתִי (בְּפֶסֶק א, ו, וַיֵּלְכוּ בְּלֹא כֹחַ גו') רַבִּי
עֲקִיבָא בְּשֵׁם רִיב"ס אֹמֵר, בְּזֶמֶן שִׁישְׁרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם,
מוֹסִיפִין כֹּחַ בְּגִבּוֹרָה שֶׁל מַעֲלָה, כִּמְהָ דָּאֵת אֲמֶרֶת "בְּאַלְקִים נַעֲשֶׂה
חֵיל" (תהילים ס, יד), וּבְזֶמֶן שֶׁאִין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם,
בְּכִיכּוֹל מִתִּישִׁין כֹּחַ גָּדוֹל שֶׁל מַעֲלָה, דְּכָתִיב (דברים לב, יח) "צוּר
יִלְדֶה תִשִּׁי" וְגו'.

וּבְכִמְהָ מְקוֹמוֹת בְּזֶהֱרַר הַקְּרוֹשׁ, דְּחֻבִּי בַר נֶשׁ, עֲבָדִין פְּגִימוֹ
לְעֵלָא כו', [חֲטָאֵי בְּזֶמֶן אֲדָם עוֹשִׂים פָּגָם לְמַעֲלָה] וְכוּן לְהַפֵּךְ כְּנ"ל. וְזֶהוּ
שְׁאֵמֶר הַכְּתוּב "תִּנְנוּ עוֹז לְאַלְקִים" (תהילים סח, לה). וּבְזֶהֱרַר רִישׁ
פְּרָשַׁת בֹּא, "וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ גו' לְהִתְנַצֵּב עַל ה'" (איוב א, ו), כִּד
בְּעָאז לְקִימָא עַל אִינוֹן עוֹבְדִין דִּישְׁרָאֵל, עַל ה' וְדָאֵי קִימִין, דְּהָא
כֹּחַ יִשְׂרָאֵל עֲבָדִין עוֹבְדִין דְּלֹא כְּשֶׁרָו, כְּכִיכּוֹל מִתִּישִׁין חֵילָא
דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיד הוּא, וְכִד עֲבָדִין עוֹבְדִין דְּכְשֶׁרָו, יְהִיבִין תּוֹקְפָא וְחֵילָא
לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיד הוּא, וְעַל דָּא כְּתִיב "תִּנְנוּ עוֹז לְאַלְקִים", בְּמַה?
בְּעוֹבְדִין דְּכְשֶׁרָו, [כְּשֶׁרֹצִים לַעֲמֹד (לְקַטְרֵג) עַל אוֹתָם מַעֲשִׂים שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, עַל ה' וְדָאֵי עוֹמְדִים (לְקַטְרֵג), שְׂכָאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים מַעֲשִׂים
שְׂלֹא כְּשֶׁרִים, כְּכִיכּוֹל מִתִּישִׁים כְּחוֹ שֶׁל הַקֵּב", וְכָאֲשֶׁר עוֹשִׂים מַעֲשִׂים
כְּשֶׁרִים, נוֹתְנִים תִּקְוָה וְכֹחַ לְקַב"ה, וְעַל זֶה כְּתוּב תִּנְנוּ עוֹז לְאַלְקִים – בְּמַה?
בְּמַעֲשִׂים כְּשֶׁרִים].

וְלָכוּן אֲמַר 'לְאַלְקִים', וְכוּן "בְּאַלְקִים" נַעֲשֶׂה חֵיל" (תהילים ס,
יד), שְׁפָרוּשׁוֹ בְּעַל הַכּוֹחוֹת כָּלָם וְכוּן"ל.

לְדוּד, ה' אורי — זה ר"ה, וישעי — זה יוהכ"פ. איזה יחס יש בין ר"ה לאור, ולא רק לאור אלא
לאורי. וגדולי הדרשנים שבדורנו הגאון מ.א. עמיאל זצ"ל בספרו אל-עמי מעורר דבר מענין, יש לבני
אדם ספרי, והספרים מנויים וספורים ורשומים ב"קטלוג", כל או"א במקומו לפי ענינו, המלומדים
קוראים אותם מדי פעם לפעם, והאינם מלומדים גוללים אותם לאורר אותם שלא ירקבו, ויש ספר א'
שכל א' יכול לקרותו, אפילו איש בער, ואין משימים לב עליו והוא מחנת, דפיו בלויים ועש אוכל
אותו עד שגונזים אותו באדמה, "זה ספר תולדות אדם" [ובזה אני מבאר את הכ' עם נבל ולא חכם,
ותי"א עמא דקבילא אורייתא ולא חכים, אלא עם שקבלו את ספר תורה, ספר החיים, והוא נבל —
בלוי קרוע, ואין דורש אותו, ואין איש עובר בין יריעותיו ופרשיותיו].
נכון הדבר, שהקב"ה המציא לנו נר, לחקור ולחפש בתוך לבבנו בתוך עצמנו מה אנו, מה חיינו,
מה מעשינו, מה מהות הטוב והרע שבנו, איזה אבר צריך תיקון, הראש, הלב, הידים — כלי המעשה,
והוא — נר אלקים נשמת אדם חפש כל חדרי בטן, אבל אין א' משתמש בנר זה, ועממה אורו, והכל
שרוי בחושך ובערפל.

ורק בר"ה בא קול השופר ומכריו עורו ישנים משנתכם ונרדמים מתרדמתכם, חפשו וחקרו
מעשיכם, שפרו מעשיכם, חדשו מעשיכם, ואז מחלהב הנר ועולה האור האלקי, ובקרני האור אנו
רואים את הרישומים בסיפרנו, ואת הליקויים בחיינו, את האותיות שנשטטשו, את האותיות היתרות
והחסרות בספר. וכאן חסרים אותיות בואהבת לרעך כמוך, בהוכח תוכיח את עמיתך, וכאן חסר הבכל
מבכל נפשך, מבכל לבבך ועוד ועוד. וצריך להעביר בדיו חדש על האותיות, ולפעמים צריך לכתוב
אותיות חדשות, למחוק, לתקן.

חמש"א דוד המלך ה' אורי — זה ר"ה, אור בגי' רז, האור בא לא מחיצוניות אלא מהרזים
הטמונים בתוכנו, נחפשה דרכנו ונחקרה ונשובה אל ה', נשא לבבנו אל כפים אל א-ל אבינו
שבשמים. ואם ה' אורי — בר"ה, אז בטוחים אנו שה' ישעי — ביום הכפורים.